

DANSK KRONIK.

Der er nu vedtaget en ny *færdselslov* (lov nr. 153 af 24. maj 1955). Loven, der erstatter motorloven af 1927 og færdselsloven af 1932, træder i kraft den 1. juli 1955, for visse bestemmelsers vedkommende dog først den 1. juli 1956. Den udvalgsbetænkning, som danner grundlaget for den nye lov, er omtalt i NTfK 1954 p. 270—71. Justitsministerens lovforslag og den vedtagne lov rummer nogle ændringer i forhold til udvalgsbetænkningen; bl. a. er der ikke indført promillebestemmelser om spirituspåvirkede motorføreres strafansvar. Den almindelige straf for overtrædelser af loven er bøde, hæfte og fængsel indtil 6 måneder. Kørsel i spirituspåvirket tilstand og kørsel efter frakendelse af førerretten straffes dog med hæfte eller fængsel indtil 1 år, under særlig formildende omstændigheder med bøde. I overensstemmelse med udvalgets forslag er frakendelse af retten til at føre motorkøretøj gjort obligatorisk i visse tilfælde, navnlig når en person har kørt »på groft uforsvarlig måde«, og når vedkommende på grund af spiritusnydelse har været ude af stand til at køre på betryggende måde (i sidstnævnte tilfælde kan frakendelse dog undlades under formildende omstændigheder). Mindstetiden for frakendelse er som hidtil 6 måneder; udvalget havde foreslået 3 måneder. I tilfælde af kørsel i spirituspåvirket tilstand sker frakendelsen som regel for mindst 1 år.

Lov nr. 131 af 29. april 1955 om *visse domfældtes retsstilling med hensyn til udøvelse af rettigheder* angår personer dømt efter straffelovstillæggene af 1945 angående forræderi og anden landsskadelig virksomhed. Rettighedsloven af 1951 berørte ikke direkte de efter straffelovstillæggene afsagte domme, ved hvilke der var truffet bestemmelse om frakendelse af visse borgerlige rettigheder. For de fleste domfældte med straffe på indtil 2½ år havde lov nr. 224 af 27. maj 1950 dog medført generhvervelse af de mistede rettigheder, og en vis adgang til generhvervelse af enkelte rettigheder fulgte af § 31 i rettighedsloven af 1951. Hertil kommer, at det tidsrum af 5 år for frakendelsens varighed, som mange domme fastsatte, nu i de fleste tilfælde er udløbet. Der var dog stadig et ikke ubetydeligt antal personer, som var udelukket fra at udøve de i straffelovstillæggets § 6 nævnte rettigheder. Den i maj 1955 vedtagne lov medfører en mere generel ændring af de afsagte dommes bestemmelser om rettighedsfrakendelse; den bygger på det princip, at domme efter straffelovstillæggene fremtidig kun skal medføre tab af rettigheder »i det omfang, dette følger af lovgivningens almindelige regler om fortabelse af rettigheder som følge af straf.«

I bemærkningerne til lovforslaget hedder det: »For at ændre (den hidtidige) retstilstand taler hensynet til forenkling og tilvejebringelse af enhed i dansk rets regler om fortabelse af rettigheder som følge af straf, og det vil nu være rimeligt, at der tilvejebringes en endelig ordning af dette spørgsmål, således at lovgivningsmagten ikke oftere skal behøve at beskæftige sig dermed.« Bemærkningerne til forslaget inde-

holder iøvrigt en redegørelse for rettighedsreglernes udvikling på dette område og en omtale af den nye lovs forhold til principperne i rettighedsloven af 1951.

I 1951 ratificerede Danmark konventionen om forebyggelse af og straf for *folkedrab* (»genocide«). Ratifikationen medførte en forpligtelse til i dansk lovgivning at foreskrive »effektive straffe« for de folke-drabshandlinger, som er beskrevet i konventionen. Til opfyldelse af denne forpligtelse er der nu vedtaget en *lov om straf for folkedrab* (lov nr. 132 af 29. april 1955). I overensstemmelse med justitsministeriets forslag er loven formet således, at dens hovedbestemmelse direkte gengiver gerningsbeskrivelsen i konventionens art. II. Lovens § 1 lyder således:

»Den, som i den hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnologisk, racemæssig eller religiøs gruppe som sådan

- a) dræber medlemmer af gruppen,
 - b) tilføjer medlemmer af gruppen betydelig legemlig eller åndelig skade,
 - c) forsætlig påfører gruppen levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse,
 - d) gennemfører forholdsregler, der tilsigter at hindre fødsler indenfor gruppen, eller
 - e) med magt overfører en gruppes børn til en anden gruppe,
- straffes for folkedrab med fængsel på livstid eller på tid ikke over 16 år.«

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at justitsministeriet har overvejet at foreslå hjemmel til dødsstraf under de i lov nr. 227 af 7. juni 1952 nævnte betingelser (handlinger begået under krig eller fjendtlig besættelse), men at dette ikke er fundet påkrævet, navnlig fordi de strafbare forhold i de fleste tilfælde vil være drabshandlinger, på hvilke loven af 1952 finder anvendelse. — I lovens § 2 fremhæves udtrykkeligt strafbarheden af forsøg og medvirken.

Ved lov nr. 130 af 28. april 1955 er *retsplejeudvalget* ophævet. Udvalget blev oprettet ved retsplejelovens § 1023 og havde til opgave at drøfte ændringer i og tilføjelser til retsplejeloven.

Professor, dr. jur. *Stephan Hurwitz* er pr. 1. april 1955 udnævnt til folketingets ombudsmand og er samtidig for et tidsrum af 3 år trådt udenfor nummer i sin stilling som professor ved Københavns Universitet.

Justitsministeriet har i maj 1955 beskikket rigsadvokat *H. Olafsson* til at indtræde som medlem af straffelovskommissionen.

Knud Waaben.

FINSK KRÖNIKA.

Efter det den senaste krönikan från Finland ingick i denna tidskrift, har i själva strafflagen företagits endast smärre förändringar, som icke ha någon allmänare betydelse. De viktigaste av dem är två förordningar av den 21 juni 1954 om verkställighet av den 9 juli 1953 om internering av farliga återfallsförbrytare. Den ena av dessa förordningar gäller tvångsanstalternas organisationsform. Tills vidare finns icke i Finland någon särskild tvångsanstalt, utan de internerade förvaras i Åbo centralfängelse i en för dem särskilt avskild del.

I tvångsanstalt skall enligt förordningen finnas en observationsavdelning, en slutna, en halvöppen och en öppen avdelning samt en ordningsavdelning. Den som internerats i tvångsanstalt skall först under högst två månaders tid förvaras i observationsavdelningen, varefter han, om han inte är psykiskt abnorm, överföres till den slutna avdelningen. Då han varit i den minst sex månader och visat sig vara pålitlig, kan direktionen överföra honom till den halvöppna avdelningen. En internerad, som är psykiskt abnorm, kan överföras till en halvöppen specialavdelning direkt efter det han lämnat observationsavdelningen. Den som uppfört sig väl och visat sig vara pålitlig kan överföras till öppen avdelning efter det han vistats i den halvöppna avdelningen minst ett år. Ordningsavdelningen finns till för internerade, som inte kan anpassa sig efter ordningen och som på grund av sitt sinnestillstånd eller annan orsak är synnerligen farliga. På internerad person skall, med undantag av de nämnda och några andra smärre undantag, tillämpas vad om fänge i allmänhet och om den, som avtjänar fängelsestraff i högsta avdelningen särskilt är stadgat.

Den kommitté, som statsrådet i oktober 1952 tillsatte för att undersöka fängelseförhållandena och göra förslag till undanröjande av eventuella missförhållanden och vars ordförande var professor Brynolf Honkasalo samt ledamöter häradshövdingen Torsten Nilsson och lagstiftningsrådet Olavi Salervo, fick sitt betänkande färdigt i november senaste år. Som ett allmänt omdöme konstaterade kommittén, att antalet rymningar, som under efterkrigsåren varit mycket högt, numera alltmera minskat och att fångvården också i övrigt relativt bra klarat den yttre press, som den under efterkrigstiden varit utsatt för. Undersökningen gav dock anledning åt kommittén att göra flere förslag och anmärkningar. Av förslagen gällde det viktigaste, att de s.k. kamratklubbarna, som efter kriget bildats i flera fängelser och till vilka i princip alla i fängelset förvarade fångar hörde, borde upphävas såsom skadliga för fångselivet.

Av anmärkningarna gällde den mest betydande kompetensfördelningen mellan justitieministern och överdirektören för fångvårdsväsendet. Genom en förordning av den 9 april 1954 har

överdirektören fått befogenhet att utfärda generella direktiv beträffande flere till fångvården hörande frågor. Dessa befogenheter ger överdirektören möjlighet att till mycket viktiga delar bestämma den kriminalpolitiska inriktningen inom fångvården, medan en dylik befogenhet enligt statsförfattningsrättens principer borde tillkomma ministern.

Brynolf Honkasalo.

NORSK KRONIKK.

Konkubinat-paragrafen, strl. § 379, som retter seg mod den som »tross påtalemyndighetens atvarsel, fortsetter et offentlig forargelse vekkende samliv i utuktig omgjengelse med en person av det annet kjønn», ble ikke opphevd på tross av innstilling fra Straffelovrådet og regjeringsproposisjon om dette.

Stortingets justiskomite, hvor alle partier, bortsett fra kommunistene, er representert, kom enstemmig til at konkubinatparagrafen ikke burde oppheves fordi et slikt skritt ville kunne bli misforstått. Justiskomiteens innstilling må sees i sammenheng med den sterke motstand som særlig fra kirkelig hold er blitt reist mot paragrafens opphevelse. Det er blitt fremholdt at opphevelsen ville føre til en legalisering av utenekteskapelige forbindelser.

I Odelstinget utspant det seg en lengre og heftig debatt om saken. Representanter som gikk inn for paragrafens opphevelse fremhevd at Norge nå er det eneste land i Europa, bortsett fra de sveitsiske kantonene, som har en straffebestemmelse som denne. Det ble påpekt at paragrafen ikke har noen moralbyggende karakter, men tvertimot kan gi grunnlag for villkårlighet og sjikane. Det ble antydnet at justiskomiteens innstilling var begrunnet i valgtaktiske hensyn. (Det er kommunevalg til høsten.)

Representanter som ønsket å beholde paragrafen pekte på at en opphevelse ville føre til en legalisering av løse forbindelser og virke nedbrytende på ekteskapet. Det ble også fremhevd at det var liten fare for at paragrafen ville bli brukt, men at den ville ha sin virkning som ris bak speilet.

63 av Odelstingets 112 medlemmer stemte for at paragrafen skulle bli stående.

Lovforslaget om endringer i reglene for betinget dom m. v., som ble gjort nærmere rede for i NTfK 1953 s. 178, er vedtatt av Stortinget og trådte i kraft 15. juni i år.

Norges Vernesamband avholdt 12—15 mai sekretærkonferanse og landsmøte ved Tønsberg. Tilslutningen til møtene var større enn noen gang tidligere. En rekke innbudte fra Danmark, Finland og Sverige var til stede.

På sekretærkonferansen under ledelse av generalsekretær Johan Greve ble bl. a. behandlet Berg arbeidsskole med innlegg av direktør Bergsvein Hov og kuratorene ved skolen. Videre ble drøftet personundersøkelse — teknikk og konklusjon under ledelse av kontorsjef

Knut W. Nordal ved Oslo vernelag og spørsmålet om tilsyn med betinget dømte og personer med påtaleunntatelse med innlegg fra en rekke vernelagssekretærer.

Til behandling på landsmøtet under ledelse av formannen, riksadvokat Andr. Aulie, var bl. a. spørsmålet om fengselsmyndighetenes, barnevernsnemndenes, påtalemyndighetens, domstolenes og forskningens krav og ønskemål til vernelagene med innlegg fra representanter for de nevnte institusjoner. Videre ble organisatoriske spørsmål og i den forbindelse spørsmålet om vernelagsarbeidet helt burde overtas av staten, drøftet. Til slutt ble behandlet ettervern og tilsyn med innlegg fra en rekke vernesekretærer.

Andr. Aulie og tidligere direktør for Botsfengslet, Andr. Hauge, ble gjenvalt som henholdsvis formann og nestformann for Norges Verne-samband. Øvrige styremedlemmer ble: Fru Ingeborg Knudsen, Porsgrunn, cand. jur. Hanne-Marie Tjensvoll, Oslo, lagmann Trygve Leivestad, Tromsø, statsadvokat Erling Oftedal, Stavanger, diakon Asbjørn Hodne, Drammen og sosialsekretær Paul Ruud, Ila sikringsanstalt, Bærum.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA.

Spørsmålet om en oppdelning av brottmålsprocessen i två etapper, den ena avseende skuldfrågan och den andra frågan om påföljden, har behandlats av rättegångskommittén (ordf. presidenten *Joël Laurin*) i en nyligen till justitieministern avlämnad promemoria angående vidlyftiga rättegångar m. m. (SOU 1955:10). Kommittén, som ansett sig böra behandla problemet ur processuell synpunkt, finner att de olägenheter som är förenade med ett sådant system är så stora att de ej uppväger vad som skulle vinnas. Kommittén föreslår därför icke någon åtgärd.

Infördes möjlighet till mellandom, skulle det medföra den fördelen, uttalar kommittén, att i större utsträckning än som för närvarande är möjligt upprepning av vidlyftiga huvudförhandlingar skulle kunna undvikas. När kommittén diskuterar olägenheterna framhålles bl. a., att det stundom vid avgörande av skuldfrågan kan vara värdefullt för domstolen att ha tillgång till en sinnesundersökning eller annan utredning rörande den tilltalades person. Domstolen får icke heller samma möjligheter som nu att vid bestämmande av påföljden ta hänsyn till vad som förekommit vid behandlingen av skuldfrågan. Kommittén behandlar också de svårigheter, som skulle uppkomma beträffande rätten att fullfölja talan, och framhåller att hur sakerförklaringen än konstrueras det ej kan uteslutas, att det vid domstolens behandling av påföljdsfrågan framkommer omständigheter att sakerförklaringen är oriktig antingen helt och hållet eller, vid åtal för flera brott, beträffande något eller några brott.

Justitieministern har tillkallat direktören i socialvårdsförbundet *E. C. A. Wahlberg* för att undersöka skyddsföreningarnas uppgifter och ekonomiska förhållanden. I direktiven för utredningen erinras om skyddsföreningarnas uppkomst på frivillighetens väg och verksamhet med villkorligt frigivna, villkorligt dömda och personundersökningar, och det framhålls att skyddsföreningarna och skyddskonsulentorganisationen, som skapades 1943, bedriver kriminalvårdande verksamhet av delvis samma slag. Det bör utredas, i vilken omfattning dessa arbetsuppgifter i framtiden lämpligen bör utföras av skyddsföreningar och hur dessas förhållande till skyddskonsulentorganisationen och övriga socialvårdande institutioner bör utformas. Det bör undersökas hur statens ekonomiska bidrag till föreningarna bör utgå.

Under det pågående omfattande nybyggnads- och reformarbetet inom fångvården (jfr NTfK 1954 s. 184) har justitieministern i proposition föreslagit att två nya slutna anstalter för förvarings- och interneringsklientelet uppföres för vardera 90 intagna. Anstalterna är avsedda att fungera som sidoanstalter till Hall för ett mellangradsklientel.

Justitieministern har också föreslagit att skyddskonsulentorganisationen ytterligare utökas med fyra skyddskonsulenter och tre skyddsassistenter. Justitieministern anför vidare, att det klientel, som konsulenter och assistenter har att taga befattning med, är i viss utsträckning i behov av psykiatrisk tillsyn eller vård; erfarenheten har visat, att psykiatrer i åtskilliga fall, särskilt i vad det gäller storstadsklientelet, har behövt anlitas. I propositionen begäres att ett belopp anvisas till arvode åt psykiatrer.

Riksdagen har godkänt de i propositionerna nu omnämnda förslagen.

Enligt uppgifter i propositionerna stod den 1 november 1954 9.929 villkorligt dömda under övervakning och 1.142 villkorligt frigivna under tillsyn; antalet intagna på fångvårdsanstalterna utgjorde den 1 februari 1955 3.392.

Den nya ungdomsanstalten *Roxtuna* (jfr NTfK 1952 s. 382) har nu börjat tagas i bruk. Chef för anstalten är en överläkare med psykiatrisk specialutbildning, dr *Ring Lundquist*. Hela personalen omfattar 51 befattningshavare. Medelbeläggningen har beräknats till 65 intagna.

Överståthållaren *Johan Hagander*, som haft att verkställa en översyn över sekretesslagens regler om polis- och åklagarmyndigheternas handlingar samt bestämmelserna om tystnadsplikt för polismän och vissa andra befattningshavare (jfr NTfK 1953 s. 61 f), föreslår i betänkande att polisens och åklagarnas tystnadsplikt i fråga om förundersökningar i brottmål skall lagfästas i rättegångsbalken, varigenom enligt tryckfrihetsförordningen hinder icke kommer att föreligga att beivra överträdelser som sker genom meddelanden i pressen. Huvudregeln skall enligt förslaget vara att till polis- eller åklagarmyndighet hörande befattningshavare inte får för utomstående uppenbara vad som förekommit vid förundersökning eller annan utredning om brott, såvida det

skäligen kan befaras att sådant skulle motverka utredningen eller åtgärder till förekommande av brott eller skulle vara menligt för rikets säkerhet eller för enskild person. Denna regel bör kompletteras med anvisningar som i väsentliga delar stämmer med Publicistklubbens publiceringsregler.

Betänkandet innehåller också förslag om precisering av sekretesslagens regler om förundersökningshandlingarnas sekretess. Har åtal beslutats får handlingarna hållas hemliga endast om det kan antagas att rättegången kommer att hållas bakom stängda dörrar. Innan åtal beslutats göres undantag från sekretessen endast vid efterlysning av personer som misstänks för allvarliga brott. — Beslutas ej åtal blir handlingarna hemliga om icke den som berörs av undersökningen medger att de lämnas ut. Om åtalseftergift beslutas eller strafföreläggande meddelas får handlingarna hållas hemliga endast om det kan antagas att — om åtal hade väckts — rättegången skulle ha handlagts inom stängda dörrar.

Till justitieråd fr. o. m. den 1 maj 1955 har utnämnts ordföranden i Sveriges advokatsamfund advokaten *Gunnar Bomgren*. Justitierådet Bomgren är född 1902.

Carl Holmberg.

Meddelelser.

REDAKTIONEN AF NTfK.

Efter professor Veli Verkko's död er professor ved Helsingfors universitet, dr. *Brynolf Honkasalo* indtrådt i redaktionen. NTfK byder professor Honkasalo, der er tidsskriftets læsere også uden for Finland vel bekendt blandt andet gennem sine udmærkede kroniker om den strafferetlige udvikling i Finland, hjerteligt velkommen i kredsen af tidsskriftets redaktører.

DANSK KRIMINOLOGISK SELSKAB.

I samarbejde med »Metropol Teatret« og A/S Film-Centralen-Palladium arrangerede Dansk Kriminalistforening og Dansk Kriminologisk Selskab den 4. marts 1955 en forevisning for medlemmerne af Julien Duviviers filmatisering af Jacob Wassermanns berømte roman »Tilfældet Maurizius«.

Den 22. marts 1955 afholdtes generalforsamling og møde.

Formanden omtalte i sin beretning de i det forløbne år afholdte møder og filmsforevisninger og oplyste, at medlemstallet er steget til 342.

Regnskabet blev fremlagt og godkendt.

Bestyrelsen (Buhl, Christiansen, Hurwitz, Kirchheiner, Stürup og Tetens) samt revisoren, Lucas, genvalgte. Bestyrelsen konstituerede sig med statsadvokat Kirchheiner som formand.